

การเรียนรู้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Learning Chinese for pragmatics of student teaching Chinese as a foreign
language. Faculty of Education Silpakorn University

เก็จวิรัล ตั้งสิริวิสต์ (Ketvirun Tungsirivat) *

วนิดา ชูเกียรติวัฒนากุล (Wanida Chukiatwatthanakul) **

ทรศนีย์ โมรา (Tassanee Mora) ***

Wei Jie ****

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อสำรวจการเรียนรู้และความสามารถในการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้ภาษาจีนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือบริบทต่าง ๆ กัน ของนักศึกษาชั้นปีที่3สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 35 คน โดยผ่านการสัมภาษณ์และทำแบบสำรวจ ผลจากการสำรวจพบว่าข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาจีนสามารถวิเคราะห์ได้ 4 ประการคือ 1.ขาดความรู้ทางภาษา 2.ผลกระทบเชิงลบจากภาษาแม่ 3.ขาดสภาวะแวดล้อมทางภาษา 4. ผลกระทบเชิงลบจากวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเสนอแนะแนวทางการสอนภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับคำที่ทักทายที่เหมาะสมสำหรับการสอนผู้เรียนภาษาจีนในระดับต้นอีกด้วย

คำสำคัญ : วัจนปฏิบัติศาสตร์; ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาจีน; แนวทางการสอนภาษาจีน

* คณาจารย์ สาขาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ ภาคหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร ,อาจารย์เก็จวิรัล ตั้งสิริวิสต์

Teaching Chinese as a Foreign Language, Faculty of Education, Silpakorn University ,(Ketvirun Tungsirivat)

อีเมล chen_xiu_yu171@hotmail.com

** อาจารย์วนิดา ชูเกียรติวัฒนากุล

(Wanida Chukiatwatthanakul) อีเมล besttie_8359@hotmail.com

*** อาจารย์ทรศนีย์ โมรา

(Tassanee Mora) อีเมล mora_hongpeihui18@hotmail.com

**** Lecturer Wei Jie อีเมล 35913161@qq.com

Abstract

The purpose of the paper is to investigate the Chinese pragmatic competence of third year students from the Teaching Chinese department of faculty of education in Silpakorn University. The studying methods used in this paper are known as questionnaire and interview. The result of the survey shows that the pragmatic failure of Thai learners can be divided into four aspects: the lack of student's pragmatic competence, the negative transference of mother tongue, the learner's communicative environment and the negative transfer of culture. The author have also summed up the pragmatic knowledge on the basis of four "Chinese course". Given this, the author has put forward several countermeasures and designed a lesson plan about greeting and address form for teaching Thai Chinese-learners at primary level.

Key words: pragmatic competence, chinese failure, strategy of teaching Chinese

บทนำ

www.วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรีได้ให้ความหมายของคำว่าวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ว่าเป็น ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่ว่าด้วยการใช้ภาษาของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือบริบทต่าง ๆ กัน (ศึกษาว่าใน สถานการณ์หนึ่ง ๆ ทำไมเราจึงพูดอย่างนั้นและไม่ใช่ออย่างอื่น) รวมถึงศึกษาว่าการใช้ภาษาของมนุษย์นั้นมี จุดประสงค์อะไร Levinson (1983) ได้กำหนดความหมายของวจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)ไว้ว่า วจนปฏิบัติ ศาสตร์คือการศึกษาถึงการใช้ภาษาหรือการสื่อความหมายของถ้อยคำโดยนำเอาบริบท (context) มาพิจารณา ด้วย

การเรียนภาษาไม่เพียงแต่ต้องเรียนรู้การออกเสียง คำศัพท์และไวยากรณ์เท่านั้น หากแต่ยังต้อง เรียนรู้ที่จะนำไปใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมเช่นกัน การฝึกความสามารถในการใช้ภาษาจีนของผู้เรียนเป็นสิ่ง สำคัญยิ่ง ความสามารถทางภาษาเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์แบ่งออกเป็นความสามารถด้านภาษา และความสามารถ ด้านการใช้ภาษาในสังคม ความสามารถด้านภาษาหมายถึงผู้เรียนสามารถเข้าใจคำศัพท์และกฎไวยากรณ์ เพื่อนำไปใช้สร้างประโยคได้อย่างถูกต้อง ความสามารถด้านการใช้ภาษาในสังคมหมายถึง สามารถนำประโยคไป ใช้ในบริบทที่ถูกต้องโดยเป็นไปตามความเข้าใจของสังคมนั้นๆ (何自然 1988)

ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้เรียนภาษาจีนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกๆปี ที่ผ่านมามีปัญหาหนึ่งของนักเรียนไทยคือ ขาดสภาพแวดล้อมทางภาษา ในสถานะที่ผู้เรียนไทยยังใช้ภาษาแม่อยู่นั้น ทำให้ผู้เรียนยากที่จะเกิดทักษะการนำ คำศัพท์หรือประโยคที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น นำไปใช้ในชีวิตจริงหรือ ยากที่จะพบกับสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาจีน ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้ภาษาไม่เหมาะสมอาจเกิดผลทางด้านลบมากกว่าการใช้ไวยากรณ์ผิด (ณัฐกันต์, 2559:10) เช่น เรื่องความหมายแฝงของตัวเลขในภาษาจีน เช่น 250 二百五 ในบริบทของสังคมไทยเลขสอง ร้อยห้าสิบไม่มีการตีความในเชิงลบ เป็นเพียงแค่ตัวเลขธรรมดาเท่านั้น แต่ในภาษาจีนตัวเลขนี้มีความหมายแฝง

ว่า “โง่ ไม่เต็มบาท” กลายเป็นคำไม่สุภาพในภาษาพูด ดังนั้นเมื่อเวลาเรียนเรื่องตัวเลขผู้สอนอาจจะต้องคำนึงถึงความหมายแฝงของตัวเลขต่างๆเพื่อไม่ให้ผู้เรียนนำไปใช้โดยขาดความเข้าใจ ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจผิดหรือมองว่าผู้พูดหยาบคายได้

พฤติกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การสำรวจพฤติกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เขียนเลือกสุ่มสำรวจจากนักศึกษาที่ไม่เคยไปเรียนที่ประเทศจีน กล่าวคือผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาจีนจากสภาพแวดล้อมจริง โดยมีนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 35 คน จากการสัมภาษณ์นักศึกษาถึงโอกาสที่ได้ใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวันคือ นอกจากการใช้ภาษาจีนในห้องเรียนแล้ว มีโอกาสได้ใช้ภาษาจีนตามที่สอนพิเศษ ใช้ภาษาจีนในเชิงการเรียนการสอน หรือพูดกันเองกับเพื่อนเป็นคำสั้นๆเช่น หิวแล้ว(饿了) ไปกินข้าวกัน(去吃饭吧) ไปกันเถอะ(走吧) เป็นต้น นอกจากนั้น จะมีโอกาสได้ใช้ตามสื่อต่างๆ แต่จะเน้นเป็นทักษะการอ่านและการเขียนแทน นักศึกษาบางคนได้มีโอกาสเป็นล่ามให้กับอาจารย์ชาวจีนที่มาจากต่างประเทศก็จะมีโอกาสได้ใช้ภาษาจีนมากกว่าเพื่อนในชั้นเรียน นักศึกษาคนอื่นๆนั้น เมื่อออกไปนอกห้องเรียนแทบไม่มีโอกาสที่จะได้ใช้ภาษาจีน

คำถามในแบบสำรวจมีการดัดแปลงมาจาก “แบบสำรวจความสามารถในการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักเรียนไทยที่อยู่ในประเทศจีน” ของไชหวนหวน (2010) ซึ่งในแบบสำรวจของงานวิจัยที่พบมักจะสำรวจคนไทยในประเทศจีน หรือชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศจีน การสำรวจคนไทยที่เรียนภาษาจีนในประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์นั้นยังมีจำนวนน้อยมาก

ผลจากการทำแบบสำรวจสามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดจากการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ได้จากข้อที่มีการตอบผิดมากที่สุด ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ด้านภาษาที่ยังไม่เพียงพอโดนเน้นคำถามไปที่ไวยากรณ์และคำศัพท์

ตัวอย่างที่ 1: 上个周末我的朋友过生日在_____我们玩得很开心。

- A、 这儿
- B、 那儿
- C、 生日晚会

จากผลสำรวจพบว่า มีนักศึกษาจำนวน 22 คน คิดเป็น 64.85% ตอบข้อ C 生日晚会 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนอาจจะยังไม่เข้าใจเรื่องของคำสรรพนามในภาษาจีน การแทนที่ 生日晚会 ด้วยคำสรรพนาม 那儿 จึงควรเป็นคำตอบที่เหมาะสมกว่า

ตัวอย่างที่2: 有人问你“您贵姓”，最适当的答案应该是？

- A、 我是.....
- B、 免贵姓.....
- C、 我叫.....

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการถามแต่ออย่างเป็นทางการ คำตอบที่ระดับภาษาเหมาะสมกับคำถาม ควรตอบข้อ B.免贵姓 แต่นักศึกษาจำนวน27คน คิดเป็น 77.14%ตอบข้อ C.我叫 ซึ่งคำตอบนี้เป็นการบอกชื่อแบบไม่เป็นทางการ เหมาะที่จะไว้ตอบคำถามที่ว่า 你叫什么名字? มากกว่า ดังนั้นเมื่อเวลาเรียนเรื่องการแนะนำตัว ผู้สอนควรสอนให้ครบทั้ง2วิธี

ตัวอย่างที่3: 当服务员替你拿东西，你对他说“谢谢”。服务员下面这些回答中哪个不合适？

- A、 不客气
- B、 应该的
- C、 不要紧

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการวัดว่าจะตอบกลับคนที่พูดขอบคุณอย่างไร การพูดขอบคุณ“谢谢”สามารถตอบกลับได้2แบบคือ “不客气”และ“应该的”แต่คำถามถามว่าข้อใดเป็นคำที่ไม่ควรตอบกลับ คำตอบที่ถูกต้องคือข้อ C. 不要紧 จากผลการสำรวจพบว่า มีผู้ที่ตอบผิดถึง 79.44% อาจเนื่องมาจาก 2 สาเหตุคือ 1. ไม่เข้าใจคำถาม2. นักศึกษายังไม่เข้าใจการใช้คำว่า“不要紧” อย่างแท้จริง ซึ่งคำว่า“不要紧”มีความหมายดังนี้คือ 1. ไม่หนักหน่วง ไม่มีอุปสรรคเช่น“有点雨，不要紧”มีฝนเล็กน้อย ไม่นหนัก 2. ไม่สำคัญ ไม่เป็นปัญหาเช่น“路远也不要紧，我们可以骑车”ถึงทางจะไกลก็ไม่เป็นปัญหา เพราะพวกเราขี่รถไปได้ 3. ไม่ต้องห่วง เช่น“不要紧，我很好”ไม่ต้องเป็นห่วง ฉันสบายดี ดังนั้นทั้ง 3 ความหมายที่กล่าวมาข้างต้นจึงไม่เหมาะสมกับการตอบกลับคำขอบคุณ“谢谢”

2. ผลกระทบเชิงลบจากภาษาแม่ จากการศึกษางานวิจัยที่ทำเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาที่สอง พบว่า ระยะเวลาที่อยู่ในช่วงที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ในภาษาใหม่ที่เรียนจะเกิดกระบวนการที่เรียกว่า การถ่ายโอนของภาษา (Language transfer) ซึ่งเป็นการถ่ายโอนจากภาษาแม่ไปสู่ภาษาที่สอง การถ่ายโอนนั้นมีทั้งในเชิงบวก(positive transfer) และเชิงลบ (negative transfer) ทั้งด้านไวยากรณ์ โครงสร้างของภาษาและความรู้ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) การถ่ายโอนเชิงบวก จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาใหม่ได้ง่ายขึ้น ในขณะที่การถ่ายโอนเชิงลบจะทำให้ผู้เรียนสร้างแผนภาพของภาษาที่เรียนผิดพลาดเพราะนำเอาแผนภาพของภาษาแม่มาใช้ ทำให้เกิดการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม เป็นการขัดขวางการเรียนรู้ภาษาที่กำลังเรียนอยู่ (Gass & Selinker, 2008)

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งของผู้เรียนเมื่อใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร คือ มักจะแปลภาษามาจากภาษาไทยโดยตรง ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการใช้หรือทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจผิด เช่น เวลารับประทานอาหาร คนไทยชอบพูดว่า “ทานเยอะๆนะ” ซึ่งแปลจากภาษาไทยแบบตรงตัวว่า “吃多多” ซึ่งที่ถูกต้องควรพูดว่า “多吃一点” อีกตัวอย่างหนึ่งคือคำเรียกบุคคลที่ไม่รู้จัก คนไทยมักจะใช้คำว่าพี่ ป้า น้า อาแทนที่จะเรียกว่าคุณ รุ่นพี่หรือรุ่นน้อง ซึ่งการเรียกแบบนี้ทำให้คนจีนเกิดความสับสน และไม่แน่ใจว่าคนที่เรียกเป็นญาติจริงๆหรือเป็นคนอื่นกันแน่

ตัวอย่างที่4: 生气的时候，中国人经常说什么？

- A、 气得肺都炸了
- B、 气得脸都红了
- C、 气得脸都要化了

จากตัวอย่างข้างต้น มีคนตอบข้อB. 气得脸都红了 มากถึง 25 คน คิดเป็น71.42% เพราะเมื่อแปลออกมา จะแปลว่า โกรธจนหน้าแดง เป็นคำพูดที่มีอยู่ในภาษาไทย แต่ในภาษาจีนเมื่อเวลาโกรธมักจะพูดว่า โกรธจนปอดจะระเบิด เพราะเกิดจากเวลาที่อารมณ์โกรธในร่างกายของเราจะมีเหมือนลมเกิดขึ้นในช่องอก อาจทำให้เกิดการหายใจติดขัด และเมื่อโกรธจัดเกินจึงเปรียบเปรยว่าโกรธจนปอดจะระเบิด ดังนั้นคำตอบที่ถูกต้องควรเป็นข้อ C. 气得肺都炸了

ตัวอย่างที่5: 你请同学在你家吃饭，饭桌上你会说什么？

- A、 没什么好菜，随便吃点儿吧！
- B、 不用客气，有很多
- C、 你随意吧，像在你家一样

ข้อนี้มีคนตอบข้อ C. 你随意吧，像在你家一样 สูงถึง 83.58% เพราะเมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วคือ “ตามสบาย เหมือนอยู่บ้านตัวเอง” เพราะการพูดแบบนี้เป็นการแสดงความเป็นกันเองของคนไทย จึงเป็นคำพูดที่ติดปาก เวลาที่มีแขกมารับประทานอาหารที่บ้าน ให้แขกรู้สึกถึงบรรยากาศที่อบอุ่นเหมือนอยู่บ้านตัวเอง แต่หากเป็นคนจีน มักจะพูดว่า “没什么好菜，随便吃点儿吧” แปลว่ากับข้าวไม่ได้ดีอะไร กินสักเล็กน้อยเถอะ เพราะเป็นการแสดงถึงความถ่อมตนของคนจีน ที่ถึงแม้ปากจะพูดว่ากับข้าวไม่ได้ดีอะไร แต่ในความเป็นจริงแล้วเวลาที่คนจีนเลี้ยงอาหารแขกจะเตรียมพร้อมมาก จะจัดเตรียมอาหารมากมาย ดังนั้นข้อนี้จึงควรตอบข้อ A.

3. การขาดสภาพแวดล้อมทางภาษานักเรียนไทยที่เรียนภาษาจีนอยู่ในประเทศไทยขาดสิ่งแวดล้อมทางภาษาที่อยู่นอกห้องเรียน ทำให้ยากที่จะฝึกฝนความสามารถทางภาษาจีนในเชิงปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่เริ่มเรียนภาษาจีนมักจะแยกไม่ออกกระหว่างคำว่า “对不起” และคำว่า “不好意思” เพราะเมื่อแปลเป็น

ภาษาไทยต่างแปลว่า “ขอโทษ” เหมือนกัน แต่คำว่า “对不起” จะใช้ในกรณีที่ผู้พูดกระทำผิดและต้องการกล่าวขอโทษ ในส่วนของคำว่า “不好意思” จะใช้ในกรณีที่ต้องรบกวนผู้ฟังเล็กน้อย มีความหมายคล้ายกับคำว่า excuse me ตัวอย่างการใช้คำในภาษาจีนที่เกิดจากผลกระทบเชิงลบจากภาษาแม่ ได้แก่

ตัวอย่างที่ 6: 新年的时候，中国人怎么打招呼？

- A、 春节好
- B、 过年好

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงคำทักทายในวันปีใหม่ของจีน ซึ่งคนไทยมักจะพูดว่า “สวัสดีปีใหม่” เมื่อถึงวันตรุษจีน นักเรียนที่เรียนรู้ว่า วันตรุษจีนคือ 春节 จึงแปลเป็นภาษาจีนโดยตรงว่า “春节好” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนจีนส่วนใหญ่จะพูดว่า “过年好” ในวันขึ้นปีใหม่ของจีน กรณีนี้นักเรียนไทยที่ขาดสภาวะแวดล้อมทางภาษาจีนก็จะไม่มีโอกาสได้ยินคนจีนทักทายต่อกันว่า “过年好” ข้อนี้จึงมีคนตอบผิดอยู่ 19 คน คิดเป็น 54.28%

ตัวอย่างที่ 7: 在人拥挤的地方，你想往前走，你应该怎么说？

- A、 给我让开
- B、 对不起
- C、 借过一下

คนไทยเวลาต้องการรบกวนผู้อื่นมักจะขึ้นต้นประโยคด้วยคำว่า “ขอโทษ” ดังนั้นจึงมีคนตอบข้อ B. 对不起 สูงถึง 24 คน คิดเป็น 68.57% คนจีนเมื่อพูดคำว่า “对不起” มักเป็นการขอโทษต่อเรื่องที่เรากระทำผิดไป แต่ถ้าหากต้องการจะรบกวนผู้อื่นเพียงเรื่องเล็กน้อย ควรใช้คำว่า “不好意思” แทน แต่ข้อนี้เป็นการขอทาง ภาษาจีนใช้คำว่า 借过 คำตอบที่ถูกต้องคือข้อ C. 借过一下

4. ผลกระทบเชิงลบจากวัฒนธรรม คำศัพท์บางคำในภาษาจีนมีการแฝงความหมายทางวัฒนธรรมเข้าไปเช่นคำว่า “牛” ภาษาไทยคือ “วัว” หรือ “ควาย” มีความหมายในเชิงลบ แปลว่า “โง่” แต่ในภาษาจีน คำนี้กลับมีความหมายว่า “เจ๋ง” หรือ “เก่ง” ในภาษาพูด ซึ่งบังเอิญมีความหมายที่ตรงกันข้ามกัน ดังนั้นหากต้องการจะสื่อสารกับคนจีน จึงต้องควรระวังการใช้คำเหล่านี้ด้วย ตัวอย่างข้อผิดพลาดอื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 8: 他就是这样的牛脾气，这里的“牛”指的是什么？

- A、 愚笨
- B、 倔强
- C、 生气

จากตัวอย่างข้างต้นยังคงวัดความเข้าใจของคำว่า “牛” ซึ่งถ้าพูดว่า “牛脾气” ตามความเข้าใจของคนไทยมักจะเชื่อมโยงไปถึงความหมายในแง่ลบ และแปลไปว่าอารมณ์ฉุนเฉียวเหมือนวัวควาย แต่คำว่า “牛” ในพจนานุกรมภาษาจีนจะมีความหมายแฝงว่า “ยืนหยัด” และในความหมายของคำว่า “牛脾气” จะหมายถึง “ความคิดที่ยืนหยัด ไม้อ่อนอ่อนผ่อนตาม ยึดความคิดตัวเองเป็นหลัก” ข้อนี้จึงควรตอบข้อ B. 倔强

ตัวอย่างที่ 2: 小赵干起活来, 跟一只小老虎似的。这句话的意思是, 小赵这个人?

- A、 有活力
- B、 很凶残
- C、 力量大

จากตัวอย่างข้างต้นวัดความเข้าใจความหมายของคำว่า “虎” ที่แปลว่า “เสือ” ตามพจนานุกรมจีน-ไทย “เสือ” มีความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า “กล้าหาญดุร้าย มีชีวิตชีวา” แต่ในภาษาไทย เสือสื่อความหมายแค่เพียง “ดุร้าย” เท่านั้น ไม่มีสื่อความหมายในเชิงวัฒนธรรมใดๆ ข้อนี้จึงควรตอบข้อ A. 有活力 เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงทำให้ข้อนี้มีนักศึกษาตอบผิดถึง 76.52%

จากข้อผิดพลาดทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนไทยยังขาดสถานที่ใช้ภาษาจีน ซึ่งทำให้ขาดโอกาสในการเข้าใจความหมายโดยอ้อมที่เกิดจากการนำไปใช้ หากภายนอกห้องเรียนไม่สามารถหาสภาวะแวดล้อมที่มีภาษาจีนได้ การหาแนวทางการสอนภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในห้องเรียนจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการใช้ภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติ

การเรียนภาษาจีน สิ่งแวดล้อมทางภาษาถือเป็นสิ่งสำคัญมาก ปัจจุบันยังไม่มีการเรียนวิชาภาษาจีนเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยตรง ดังนั้นผู้สอนอาจจะสอดแทรกแบบฝึกนี้ลงในวิชาภาษาจีนเบื้องต้น หรือวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ทาวิธีให้ผู้เรียนได้คิดและจินตนาการให้เหมือนกับ การใช้ภาษาจีนในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่นการสอนเรื่องการกล่าวคำทักทาย ในหนังสือเรียนคำกล่าวสวัสดีเบื้องต้นที่นักเรียนจะได้เรียนคือคำว่า “你好” แต่ในชีวิตจริงแล้วคนจีนไม่เพียงแต่พูดเฉพาะคำนี้เท่านั้น และการทักทายของคนจีนยังแบ่งบุคคล สถานที่ และเวลาด้วย เช่น หากนักเรียนพบกับคุณครูในตอนเช้าที่หน้าตึกเรียน นอกจากคำว่า “你好” ยังสามารถทักทายด้วยคำว่า “老师早安” “อรุณสวัสดิ์คุณครู” “老师上课了?” “คุณครูไปสอนแล้วหรือคะ” ซึ่งคำถามนี้ไม่ได้เป็นการถามเพื่อต้องการคำตอบ เป็นเพียงคำทักทายปกติ คุณครูก็สามารถตอบกลับไปได้ว่า “早安”、“上课了” หากพบคนที่กำลังเดินออกมาจากห้องน้ำ แล้วเราไปทักว่า “吃饭了吗?” “กินข้าวแล้วยัง” ก็คงจะไม่เหมาะสม เปรียบเทียบกับการทักทายของคนไทยที่ไม่เพียงแต่มีคำว่า “สวัสดี” แต่ยังมีคำทักทายอย่างอื่นเช่น “กินข้าวแล้วยัง” “ไปไหนมา”

วิธีการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อเป็นการฝึกความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาจีนของผู้เรียน ผู้สอนอาจจะแบ่งเวลาจากในคาบที่สอนออกมา 5-10 นาที เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทสมมติ สร้างสถานการณ์เสมือนจริงโดยให้ผู้เรียนเลือกคู่สนทนาของตนเองและเลือกสวมบทบาท เวลา สถานที่ ผู้เรียนสามารถดูบทบาทและสถานการณ์ได้จากตารางต่อไปนี้

人物 บุคคล	时间 เวลา	地点 สถานที่	打招呼 คำทักทาย	称呼语 (解释称呼语) คำเรียกชื่อ
院长 ผอ. 老师 ครู 学生 นักเรียน 同学 เพื่อนร่วมชั้น 朋友 เพื่อน 小孩子 เด็ก 叔叔 ลุง 阿姨 ป้า น้า 老人 คนแก่ 陌生人 คนแปลกหน้า	早晨 เช้า 上午 สาย 中午 กลางวัน 下午 บ่าย 傍晚 เย็น 晚上 กลางคืน 午夜 เที่ยงคืน	教室 ห้องเรียน 走廊 ระเบียง 洗手间 ห้องน้ำ 办公室 ห้องทำงาน 马路上 บนถนน 食堂 โรงอาหาร 饭店 ร้านอาหาร 网络 อินเทอร์เน็ต 车站 ป้ายรถเมล์ 打电话 โทรศัพท์ 接电话 รับโทรศัพท์ 市场 ตลาด	你好 สวัสดี 您好 สวัสดี(สุภาพ) 早安 อรุณสวัสดิ์ 上课了? เข้าเรียนแล้วหรือ 去哪儿? ไปไหน 吃饭了吗? กินข้าวรึยัง 下课了? เลิกเรียนแล้วหรือ 回家了吗? จะกลับบ้านแล้ว หรือ 喂! ฮัลโหล	美女, 帅哥 สาวสวย,หนุ่มหล่อ (对陌生人、年轻人说) 大哥 พี่ชาย (对熟悉的哥哥说) 小朋友, 小东西 เด็กน้อย (对儿童说) 叔叔, 阿姨 คุณลุง,คุณป้า (对尊敬的、年纪比较大的人) 大爷 ตา (老男人) 先生 คุณ (陌生人) 老师 คุณครู 名字 เรียกชื่อ

จากตารางข้างต้น ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกบทบาทที่จะแสดงเป็นครูและนักเรียน โดยจะพบกันตอนเช้าที่โรงอาหาร ผู้เรียน A เป็นคุณครูและผู้เรียน B เป็นนักเรียน A อาจจะทักว่า “老师好”、“吃饭了吗?”、“老师早上好” และ B อาจจะตอบกลับได้ว่า “你好”、“吃了”、“早上好” เป็นต้น ผู้เรียนท่านอื่นสามารถเปลี่ยนบทบาทเป็นแบบอื่นๆโดยไม่ซ้ำกัน

สรุป

การศึกษาการเรียนรู้ของผู้เรียนในเรื่องความสามารถในการใช้ภาษาจีนในเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ ทำให้ได้ทราบข้อบกพร่องของผู้เรียนในการใช้ภาษาจีน และเพื่อให้ผู้สอนได้คำนึงถึงวิธีการนำคำศัพท์หรือประโยคที่สอนไปใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับกาลเทศะ นอกจากจะสอนความหมายของคำและวิธีใช้แล้ว ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความหมายแฝงหรือความหมายเชิงวัฒนธรรมของคำศัพท์คำนั้นอีกด้วย การเสนอแนวทางการสอนเป็นเพียงข้อเสนอแนะเบื้องต้น ผู้สอนสามารถนำไปตัดแปลงเพื่อใช้กับเรื่องอื่นเช่น การกล่าวคำอวยพร การกล่าวคำเชื้อเชิญ การให้คำแนะนำ เป็นต้น โดยจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ บทบาทที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ณัฐกานต์ สุขชื่น. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอันตรภาษาในเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์: วัฒนธรรมขอโทษ.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 2559

วีณา วุฒิจำนงค์. หน้าที่ทางวัฒนธรรมของคำว่า “โอเค” ในบทสนทนาภาษาไทย. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2559

ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์. แนวทางการพัฒนารายวิชาการอ่านภาษาจีนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สาขาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วารสารจีนศึกษา: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2558

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรีเข้าถึงได้จาก<https://th.wikipedia.org/wiki/วัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์>

ภาษาต่างประเทศ

Gass, Susan & Selinker, Larry. (eds). (2008). *Second Language Acquisition: An Introductory Course*. New York: Routledge / Taylor and Francis Group.

Stephen C. Levinson. *Pragmatics*: Cambridge University.1983

ภาษาจีน

何自然. 《语用学概论》；湖南教育出版社，1988。

谭宏. 《东南亚留学生汉语语用能力调查研究》，《襄樊职业技术学院学报》，2009年第3期。

蔡环环. 《泰国留学生汉语语用失误调查》；西南大学硕士学位论文，2010。